

Szakmai beszámoló a „Középkori hétköznapiak” című időszak kiállításáról

A kiállítás helye: Hajdúsági Múzeum, Hajdúböszörmény

A kiállítás ideje: 2013. október 17-2014. január 25.

Pályázati azonosító: 3506/01864

I. A „Középkori hétköznapiak” című időszak kiállítás szakmai vonatkozásai, tapasztalatai és eredményességének elemzése

I.1. Szakmai vonatkozások

I.1.1. A kiállítás leírása

A kiállítás a Válogatás Hajdúböszörmény középkori leleteiből alcímet kapta. A kiállításon Hajdúböszörmény közigazgatási határában húzódó középkori régészeti lelőhelyeken, az utóbbi években végzett régészeti kutatások során felszínre került tárgyi emléanyagot mutattuk be.

A város határában előkerült régészeti leletek azt bizonyítják, hogy a település gazdag Árpád-kori és középkori előzményekkel rendelkezik. Hajdúböszörmény határában az Árpád-kori falutelepülések sűrű hálózata alakult ki, amelyek közül azoknak az emléanyagát választottuk ki, amelyeknek története iránt nagy érdeklődést mutatnak a helyiek. Ennek megfelelően a kiállítás alapját a Téglagyár nevű lelőhely, Cégény középkori falu és a Bocskai tér rekonstrukciójához kapcsolódó feltárás során felszínre került leletanyag alkotta. Az utóbbi években több olyan régészeti kutatást is végeztek a város középkori lelőhelyein, amelyek jelentős újabb eredményekkel gazdagítják a város és környékének középkori történetére vonatkozó ismereteinket. A kiállításon jelentős részben olyan tárgyakat állítottunk ki, amelyek még nem szerepeltek korábban kiállításon, így azokkal először találkozott a nagyközönség. A kiállítás további szakmai jellegzetessége, hogy ugyanazon lelőhelyek különböző gyűjteményekben található leletanyagát mutatta be, így ezek a tárgyak együttesen, egy kiállítás keretében még nem voltak láthatóak. A kiállított tárgyak újdonsága, és egy kiállításon belül történő bemutatása a régész szakma érdeklődését is kiváltotta, ugyanis a kiállítást megtekintették a miskolci Herman Ottó Múzeum, a Magyar Nemzeti Múzeum, az ELTE Régészettudományi Intézetének, és az MTA Bölcsészettudományi Intézetének munkatársai is.

A kiállítás a középkori élet jellegzetességeit négy fő csomóponton keresztül mutatta be. A középkorban az emberek életének jelentős részét a vallás gyakorlása tette ki, aminek a régészeti kutatás során megfogható vetülete a falusi templomok megjelenése volt. A kiállítás első része a Hajdúböszörmény határában feltárt középkori templomokat mutatja be.

A kiállításához az illusztrációkat 50x90 cm méretű táblákon helyeztük el, amelyek tárgyakul korabeli ábrázolásokat választottunk a Képes Krónikából, középkori metszetekből.

Az első terem bejárat melletti fala mellett a H. Fekete Péter által feltárt középkori Vid falu templomának feltárásából előkerült kövekkel és téglákkal mutattuk be a templomok építőanyagait. A kövek fölött a falon Hajdúböszörmény határában található középkori helyneveket bemutató térképet,

és az eddig feltárt templomok alaprajzait helyeztük el. A falusi templomépítéset bemutatása céljából elkészítettük a Nagypród-Köveshalmon feltárt román stílusú templom, és Zeleméren feltárt gótikus stílusú templom térélményt nyújtó makettjét. A makettek elkészítéséhez felhasznált párhuzamokat, a ma még álló középkori templomokat mutattuk be a makettek körül elhelyezett fotókon.

A nyíri izmaeliták központjának tartott Böszörményben nem kerülhető meg a középkori pénzverés, pénzforgalom bemutatása, amelyet Cégény falu területén előkerült pénzérmék segítségével tettünk meg. A középkori érméket fekvő tárlóban helyeztük el, amelynek sötétkék háttere kiválóan kiemelte az ezüstműből készült pénzeket. Az éremképek tanulmányozásához lapnagytáblákat helyeztünk ki a vitrinhez. A fekvő tárló fölött a jellegzetes érmék kinagyított képeit helyeztük el, valamint a kézi pénzverést bemutató metszet képét.

A középkori viseletet szintén Cégény középkori falu területén előkerült leletek alapján mutattuk be. A férfi viselet legfontosabb elemét, az övet elméleti rekonstrukció segítségével illusztráltuk. A bronzból, vasból készült övcsatokát, ezüst gyűrűket, a női viselethez tartozó ezüst ékszereket fekvő tárlóban helyeztük el. A fekvő tárló fölött az abban található érdekesebb tárgyak kinagyított fotóit helyeztük el. Az apróbb veretek díszítését nagyítók segítségével tettük élvezhetővé.

A kiállítás második helyiségében a középkori gazdálkodást próbáltuk bemutatni. A gazdálkodást bemutató egységben az installációt részben a néprajzi gyűjteményből válogattuk. Lehetőséget teremtettünk így arra, hogy a látogató összehasonlíthassa a középkori használati eszközöket a szinte napjainkig használt paraszti gazdálkodás eszközeivel. A mezőgazdasági munkák fontosságát a Cégény faluból előkerült teljes épségében megmaradt ekevas és a hozzátartozó csoroszlya jelzi.

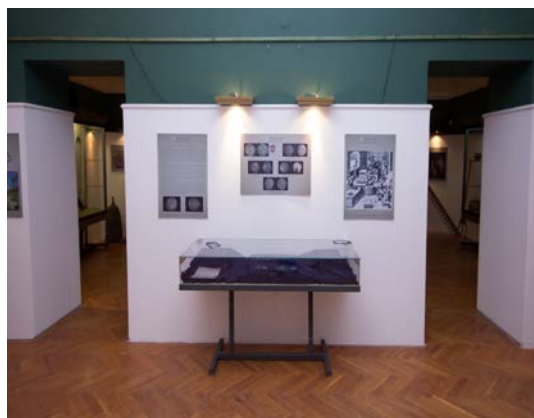
Az itt letelepült böszörményiek pénzváltó tevékenységét szemlélteti az az ólomból készült súlykészlet, amelyet pénzváltó mérlegek tartozékaiként használhattak.

A kiállítás további két tárlójában a téglagyári lelőhelyen feltárt falu jellegzetes kerámiaformáit mutattuk be. A kerámiák közül kiemeltük a szokatlan anyagú és formájú palackokat.

A kiállítás végén elhelyezett multimédiás ponton a látogatók a főtéren, a téglagyárban végzett ásatásokon készült fotókat, valamint középkori templomokat bemutató fotókat tekinthettek meg.

A kiállításához elsősorban képeket tartalmazó leporelló formájú rövid vezető készült.

A kiállítás áttekintő fotói (Horváth Tamás felvételei)



II. A kiállítás eredményessége

Látogatószám

Felnőtt	180
Iskolás (általános és középiskolás csoportok)	85
Kísérő pedagógus	8
Összesen	273

Múzeumpedagógiai foglalkozások

Múzeumpedagógiai foglalkozások	korosztály	alkalom	résztevők
Október	általános iskolás	Október 25.	25 fő+2
November	általános iskolás	November 7.	30 fő+2
November	középiskolás	November 19. November 27.	15 fő+1 15 fő+1
November	óvodás	November 21.	30 fő+2
december	középiskolás	December 2. December 4. December 11. December 18.	28 fő+2 15 fő+1 15 fő+1 15 fő+1
január	középiskolás	Január 8. Január 15. Január 22. Január 29.	15 fő +1 15 fő+1 15 fő+1 35 fő+5
Gyermekek száma összesen			270 fő

II. Sajtóanyag

A kiállításról és a hozzákapcsolódó programokról a következő fórumok adtak hírt:

<http://www.hbtv.hu/index.php/component/jdownloads/finish/43-2013-oktober/122-szabadhajdu-10-11/0?Itemid=364>

<http://www.naplo.hu/helyi/2013/10/29/kulturmorzsak-delidoben.naplo>

<http://www.naplo.hu/helyi/2013/11/08/kozepkori-hetkoznapiok-gyerekszemmel.naplo>

<http://www.naplo.hu/helyi/2014/01/20/csigatesztat-pergetett-a-magyarul-tanulo-diak.naplo>

<http://www.hbtv.hu/index.php/hirek/kultura/item/4377-magyarul-tanulo-kuelfoeldi-hallgatok-a-muzeumban>

<http://www.naplo.hu/helyi/2014/01/21/kozepkori-hetkoznapiok.naplo>

III. Kapcsolódó programok

A kiállításban számos alkalommal tartottunk tárlatvezetést, többek között a város különböző nyugdíjas klubjainak.

A kiállítás kapcsolódott a Múzeumok Őszi Fesztiválja keretében megrendezett Kultúrmozsa-Múzeumok délidőben elnevezésű rendezvényéhez, amikor az önkormányzat dolgozóit hívtuk meg egy rövid múzeumlátogatásra.

A kiállításban szervezte meg az önkormányzat azt a sajtótájékoztatót, ahol a Hajdúsági Múzeum állandó kiállításának korszerűsítésének programját ismertették.

A kiállításban tartotta meg az önkormányzat a Magyar Kultúra Napja alkalmából a közgyűteményi dolgozókat köszöntő rendezvényét.

A kiállítás megtekintését, illetve a hozzákapcsolódó tárlatvezetést a Debreceni Nyári Egyetem, januári magyarul tanuló csoportja is beillesztette programjába.

IV. Fotódokumentáció

A kiállítás megnyitóján készült fotók (Horváth Tamás felvételei)



V. Honlap, elérhetőség

Múzeumunk honlapján – www.hajdusagimuzeum.hu – a kiállítás megnyitásától kezdve szerepel.

<http://www.hajdusagimuzeum.hu/hu/kiallitasok/idoszaki-kiallitasok/koezepkori-hetkoeznapok>

<http://www.hajdusagimuzeum.hu/hu/cimlap/2-friss-hirek/944-gazdag-boeszoermenyek>

<http://www.hajdusagimuzeum.hu/hu/cimlap/2-friss-hirek/946-van-20-perce-muzeumok-delidben>

<http://www.hajdusagimuzeum.hu/hu/cimlap/2-friss-hirek/950-2013-11-26-13-29-47>

<http://www.hajdusagimuzeum.hu/hu/cimlap/2-friss-hirek/953-2014-01-20-10-21-40>

<http://www.hajdusagimuzeum.hu/hu/cimlap/2-friss-hirek/958-2014-01-31-20-15-36>

A múzeumpedagógiai foglalkozásokra külön is felhívtuk a figyelmet. A Múzeumok Őszi Fesztiválja keretében megtartott „A lámpás én vagyok” elnevezésű múzeumpedagógiai évnnyitón a város összes oktatási intézménye részére nyújtottunk tájékoztatást a kiállításról és a hozzá kapcsolódó múzeumpedagógiai programokról.

VI. Múzeumpedagógiai program

A kiállításhoz minden korosztály igényeihez és ismereteihez igazodó múzeumpedagógiai programot készítettünk. A kiállításban Korompainé Mocsnik Marianna múzeumpedagógus és Bálint Marianna régész közösen tartott foglalkozásokat.

A múzeumpedagógiai foglalkozásokon fontos szerepet kapott az alkotó tevékenység (gótikus üvegablak tervezése), a kiscsoportos foglalkozás (a szakiskola tanulói részére foglalkozássorozat) és a kreativitás (makett összerakása, óriás puzzle, képes kocka) figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait. Tevékenységeik során kompetenciafejlesztést is végeztünk ismeretbővítéssel ötvözve.

Kiemelt szerepet szánunk Hajdúböszörmény középkori múltja megismerésének, ezzel is erősítve a gyermekek és a diákok kötődését a szülővároshoz.

Ugyanakkor fontosnak tartottuk, hogy a helyi lakosság felnőtt korosztálya is pontos képet kapjon a feltárások eredményeiről, így a kiállítás mellett számukra tárlatvezetéssel egybekötött előadássorozatot tervezünk a négy helyszínen zajlott ásatások bemutatásáról az élet hosszú tartó tanulás alap gondolatával.

Az óvodások részére a templom feltárásának menetét és a templom puzzle segítségével történő felépítését, bemutatását emeltük ki.

A fiatalabb korosztály részére készítettünk kockajátékot, amelynek segítségével a kiállítás által bemutatott fontosabb tárgyak egyes részleteinek megfigyelésére hívtuk fel a figyelmet.

Az általános iskolások és a középiskolások részére rajzos játéklapokat készítettünk, amelyeket egy foglalkoztató füzetbe fűztünk össze. A füzet különböző forrásokat, térképeket, fotókat tartalmaz, amelyek segítségével a kiállítás tartalma akár önállóan is feldolgozható.

A nehezebben motiválható középiskolás korosztály részére egy kis kockákból összeállítható gótikus templom makettet is készítettünk.

A kiállításhoz kapcsolódóan a város egyik oktatási intézményével a Széchenyi István Mezőgazdasági Szakiskolával együttműködést kötöttünk egy 10 alkalomból álló szakkör megszervezésére, lebonyolítására vonatkozóan. A helyismereti szakkörön a szakiskola 15 hallgatója vett részt 10 héten keresztül.

A műtárgy útja az ásatástól a kiállításig című foglalkozássorozat legfontosabb célja reprodukálni a középkori Böszörmény városképét, megismerni a korabeli középületeket, közülük hangsúlyozottan a templomot, annak a korabeli emberek gondolkodására kifejtett hatását.

A Széchenyi István Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium Szakiskola tornatermének építését megelőzően régészeti feltárássra került sor, amely során az iskola tanulói maguk is részt vettek, mint ásatási segéd munkások a feltárási munkálatokban. Ezért az ott előkerült lelet- és ismeretanyag bemutatása, annak feldolgozása segítheti őket a középkor világának megértésében. A foglalkozássorozat segítségével a képesséfejlesztés és az értékközvetítés egy olyan tanulási folyamat keretében zajlott, amelynek során a programban résztvevő diákok – megismerve a korabeli emberek élet- és gondolkodásmódját, valamint szokásait – az adott korba gondolatilag beleképelve magukat könnyebben értették meg a kutatott időszak eseményeit és összefüggéseit.

A kiállítás megismerése után a résztvevők önálló helytörténeti kutatás keretében ismerték meg a legfontosabb helytörténeti forrásokat, kézikönyveket. Feldolgozták lakóhelyük elnevezésének történetét, megismerték azok címerét. Gyűjtésükről, kutatásaikról tablót készítettek, amit a szakkör végén bemutatnak tanáraiknak, osztálytársaiknak. A szakkör keretében helytörténeti séta során ismerkedtek meg Böszörmény középkori mezőváros középkori emlékeivel, a séta során elkészítették Böszörmény középkori térképét, majd elkészítették annak makettjét is.

A múzeumpedagógiai foglalkozások segítségével sikerült a tanulók Hajdúböszörmény Árpád-kori, középkori történetére vonatkozó ismereteit gyarapítani. A szakkör résztvevőinek készítettünk egy kis füzetet is, amibe a hallottakat feljegyezhették, rendszerezhették.

Hajdúböszörmény, 2014. február 26.

Szekeres Gyula

múzeumigazgató



Dr. Bálint Marianna

régész

A múzeumpedagógiai foglalkozásokon készült fotók (Horváth Tamás felvételei)



A múzeumpedagógiai foglalkozásokon készült fotók (Horváth Tamás felvételei)

